

מסורת הש"ס

א) קדושין טו. ב) ג' לקמן ק"ח; א) ס"א אין זה; ד) לנולד מכו. [לקמן ק"ח]; ע) נבי ירמיהו ור'א"ש אמר; ד) (ל) עלול נבו. [עין פ"ג]; ו) (דף ע"א) ע"י ג'ה"ש; כ"א ס"ד.

תורה אור השלם

1. אשה וזה וקלה לא יקחו ואשה גרושה מאישה לא יקחו בי קדש הוא לאלהיו; ויקרא כא ז

הגהות הב"ח

(א) גבי חיישא אלקולא ויריקא קמיל כ"ל וניתב דזרעא נמק; (ב) הו"פ ד"ה כי מיבעי ד"ה כי מיבעי לא למשיב ימנה ה"פ.

תוס' חר מקבאי

ליה אלא דייקא ומונסבא הלכך גבי עד אחד אפי' קיימא בחוקת יבמה לשוק בנזן שולכה היא ובהו ובעלה למה' ואמר עד א' מת בנה ואח"כ בעלה תתיב. כי תיבעי עד למישרא יבמה לעלמא מ"ט דעד אחד משום דמילתא דעבדא לא יאגלווי לא משקך הכא נמי לא משקך או דלמא טעמא דעד אחד משום דייקא ומונסבא והכא כיון דומני דסניא ליה לא דייקא ומונסבא ואע"ג דעד אחד אינו נאמן לומר מתה אשתו שישא את אחותה ואע"ג דמילתא דעבדא לאגלווי הוא ה"ק טעמא דעד אחד משום מילתא דעבדא דלא יאגלווי הוא דלא משקך ומשום עיגונא הקילו בה רבנן הכא נמי לא משקך. א"ל רב ששת הניתיב אמרו לה מת בעלה ואח"כ מת בנה ונשאת מת ואח"כ חילוף הדברים תצא והולד ממזר ראשון ומאחרון ה"ד אילמא תרי ותרי מאי חזית דסמכת אמר סמוך אהני ועוד סמוך (ספס) [דריא] ממזר (דריא) [ספס] הוא וכ"ל לא דק הוא מרקתני סיפא הולד ראשון ממזר והאחרון אינו ממזר מכלל ש"מ דדוקא קתני אלא כ' לאו כחושי טעמא דאתו בתרי ובתרי ואכתשוניהו הא לאו הכי מהימן לא לעולם תרי ותרי ובעדי הוזהב: [קושי] לן לרב ששת דמוקי למתני בעידי הכחשה להי' לי למפשטא ממתיב וזא ב"פ שלום בינו לבינה אמרין דאפילו איחי מהימנא דתנן החם האשה שהלכה היא ובעלה ובה למה' ובאת ומזרה מה בעלה ואחר כך בנה נאמנת וי"ל דלמא טעמא בנזן סמוך עדי משום דעדי שמת הבעל הוא ודאי ידעי' הי מיניהו מת ראשון ובה"ג כשאמרה האשה מת בעלה ואח"כ בנה נאמנת אבל היכא דלא שמעו במיתת הבן והבעל לעולם אימא לך דלא מהימנא כלכי

האשה רבה פרק עשירי יבמות

צד.

עין משפט
גר מצוה

נח א מ"י פ"ג מהל' יבוס הלכה ה סגנו ענין נח טושי"ע אה"ע ס"י קנה סעף ג:
נב ב מ"י פ"י מהלכות גירושין הל' ה סגנו לאוין קנה טושי"ע שם סמוך ו סעף א וסמוך קנה סעף ג:
ג א מ"י פ"י מהלכות גירושין הלכה ט סגנו שם טושי"ע שם סמוך טו סעף ב:

תוספות ישנים

ד"ש לה מגו ונמש"כ [מטו]: [לאיסור כרת המתה לאיסור וכו' פ"ה לאיסור אשת איש ול"ג דל"כ הול"ל לאיסור מיתה ועוד דעל זה אנו דנין לומר א"ע"ג דנאמן באיסור אשת איש לא מהימנא הכא משום דלמילתא לא ינאסה לפניה דשקרא כרת היינו להמיתה ליכנס ונמש"כ תמוס' ד"ה [לאיסור]:

תוס' חר מקבאי (המשך)

פשוטה רב ששת ממתיב וקתני סיפא דרמיא דרישא דא"ל מת בעל"ך מה החם אפילו בלא טעמא דהנזן הבעל כלל עד אחד נאמן דסיפא נמי דבתיא בבא נמי קתני רישא דא"ל מת בעלה ואח"כ בנה ונשאת דרמיא דרישא דא"ל מת בנה דסיפא דרישא דא"ל מת בעלה וכו' היכי דסיפא דנתיבמה מהימנא בכל ענין אפי' לא שמעו במיתת הבעל והבן אלא ע"פ אשה [ה"י] ברישא מהימנא בכל ענין זה היתרון קבליה מאבא מורי ע"ה והוא כתוב ב'ס' המאור. א"ל רב [מדרכי] נאמנת לומר מת יבמי שאשאי [ולא] מתה אחותי שאכנס לביתה הי נהי דלא מהימנא הא עד אחד מהימן פ"י ואידי דהנא גבי מת יבמה שאשאי באשה תנא נמי במיתת אחותה באשה אע"ג דמילתא דפשיטא היא דעד אחד לא מהימן שאכנס לביתה ולטעמין סיפא דקתני אין האיש נאמן לומר מת אחי שאיבם אשתו ולא נאמן אחותה איהו דלא מהימן הא עד אחד מהימן בשלמא גבי אשה משום עגונא הקילו בה רבנן אלא איש מאי איכא למימר והכא לא מצית למימר דרשום רישא דאיבם אשתו הוא דנקט אין האיש נאמן אבל דהנא גבי פשיטא היא ב"פ והיא פרקא שאין היבם נאמן לומר מת אחי שאיבם את אשתו אלא כי איצטרך לר"ע אצטרך ס"ד"א הואיל ואמר ר"ע יש ממזר מחייבי לאוין

דאפילו צמת צנן ואח"כ מת בעל"ך קאמר דהא לא מביעי לך דכיון דנאמנת לומר מת בעלי ואיביבם ולא חיישין דלמא נשקרא משום דמרחמא ליה דאי הוה לן לניחא דלמא לא דייקא שפיר משום דמרחמא ליה וסמכה אעד א"כ לא הוה לן להימננה צמת בעלי ותמיבם דלמא משקרא משום דמרחמא ליה אלל ודאי משקרא דמרחמא ליה אינה מוונעת

מלדקדק שפיר ואע"ג דדייקא שפיר מ"מ היא גופה לא מהימנא לומר מת בנה ואחר כך מת בעלה שלא האמיניהו רבנן אלא צמיתת בעלה לאפקוק מחוקת איסור אשת איש על ידי דיוק שלה משום עגונא אבל לאפקוק מחוקת איסור ליכנס לא רזו להאמיניהו ואע"ג דדייקא שפיר ויש להאמיניהו על ידי עד אחד (א): **ב' תיבועי ד' יבמה אע"פא.** דהתם איכא למימר טפי דלא דייקא שפיר משום דסניא ליה אע"ג דמשום דמרחמא ליה לא מהימנא הכא משום דסיפא שקרא טפי שגדולה שגלת השגולות מאהבת האהובות ושכיח טפי דסניא ליה מדמרחמא ליה כדמשמע בסוף האשה שלום (לקמן דף ק"ו. ודף ק"ח): ועוד שיותר קשה לה כשתפול לפניו כששגאה אותו ממה שנוח כשאוהבת אותו וכשאוהבת אותו נוח כשתפול לפניו כי שמה יתלוך ואפילו יכנסו אינה שמחה כל כך כי הרבה יש לה למצוא כיוצא בו או טובים ממנו אבל אם שוגאתו אינה יכולה להנצל ממנו להשגא לאחר אם לא יתלוך ועל כרחך לריכה לינשא לשניו לה או תמעגן להכי מיבעיא ליה אי עיקר טעמא הוה משום דייקא והכא לא דייקא שפיר ואי טעמא משום דעידא לאיגלווי הוא איכא למסמך דדייקא פורתא ה"ג דייקא קלת אע"ג דסניא ליה וא"ת ומאי קמיבעיא ליה והסתם בהאשה שהלכה (סס) שהיא נאמנת לומר מת בעלה ואח"כ מת בנה כיון דליחי מהימנא כ"ש עד אחד וי"ל דליחי מהימנא משום דעל לה מיגו דאי בעיא אמרה מת בעלי ושקתה מצן אבל בעד איכא למיחש שמה שכתובו (ט) או שוגא אותה או היא עלמא חשודה לקלקלה היכא דמסמכה עליה ולא דייקא שפיר ולכן אין להאמינו כמותה דליחי אית לה מיגו ואיחו לית ליה מיגו דסכר אי אפסידתא אבעל לחודיה כי שמעה דמת הבן מחקור איזה מת ראשון ולא אוכל לקלקלה אבל אי אפסידתא אחרויהו אצן ובעל

דסניא ליה. ליכנס: והולד ממזר. כר"ע: צעדי הומה. שהאחרונים היינו את הרשונים ואמרו עמנו הייתם דמרחמא הימנינו כדכתיב ודרשו השופטים היטב והנה עד שקר (דברים ט) ומוקמינן ליה צעמנו הייתם צמכת מכות (דף ק"ה): **שאכנס לניסה.** ואינסבא לבעלה: **סיפא דקתני נו'.** הא עד אחד מהימן צמתייה מ"י מהימן עד אחד לומר מתה אשתך לישא אחותה: **אלא.** לא תידוק מיניה הא עד אחד מהימן דהיא גופה איצטרך לאשמועי' דלא מהימנא ואליצא דר"ע איצטרך דסד"א הואיל ואמר ר"ע יש ממזר מיבמה לשוק חיישא אלקולא וכי אמרה מת יבמי טעמא קמ"ל דלא מהימנא משום דזימנין דסניא ליה וכדאמרן אבל גבי בעלה לא אמרי' סניא ליה. ואית דגרס קמ"ל דאלקולא דידה חיישא כגון מת בעלי דאי אמי בעלה אמרינן תלא מזה ומזה וכל קלקולי דמתניתיין בזה הלכך מהימנא אלקולא דזרעה כגון מת יבמה דאי נמי משקרא לא מקלקלא אלא זרעה ואפילו לר"ע לא חיישא ולא נהירא לי דהא לר"ע היא גופה מקלקלא בכל קלקולי דמתני' דמתן צמכת גיטין (דף פ.) ולעיל צמעתין" מיימין לה צמיתת הכונס את אשתו וזוהי וכל זרעה וניסת כו': תלא מזה ומזה וכל הדרכים האלו צה ואוקימנא כר"ע אלמא צמתייה לשוק נמי אית לן כל הני קלקולי ועוד אי אינה לא מקלקלא למה לי למימניה כלל הא מסיפא צמתינן דאלקולא דזרעה לא חיישא דקתני אינה נאמנת לומר מתה אחותי שאכנס לניסה והני לדברי הכל ממזרים נינהו וקתני דלא מהימנא וכ"ש מת יבמי דחייבי לאוין צעמנא נינהו אלא הא איצטרך לאשמועינן דלע"ג דליחי מקלקלא דלמא צעלה ומיבם לא מהימנא משום דזימנין דסניא ליה: **לאיסור כרת.** לומר מת בעל"ך הנשאי: **לא נתגרשה אלא מאישה.** כגון שכתב לה גט ואמר לה הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת מלאשה נפרדה: **פסולה לפגונה.** אם מת והותרה לינשא: **ה"ג והיינו ריח הגט דפוסל כהונה: בותני' מותרת לחזור לו.** דקדושי שניה אין כלום והרי היא כמות ואמר צמתי' (לקמן נ"ה). אותה שכיבטה אוסרתה ואין שכיבט אחותה אוסרתה: ומומר

כי שמעה נמי דמת צן סמכה עילווי ומיקלקלא ואפילו מהימן כאן עד דהנך עתקי צעני אכתי מיכא למיבעי לקמן עד אחד בקטטה ועד אחד במלמאה דליכא למימר דהכא דייקא טפי מהסת והסת נמי הכי צעני אי עיקר טעמא משום דדייקא ובעינן דיוקא רבה או עיקר טעמא משום דעידא לאיגלווי ולהכי סמכינן דדייקא וזוטה כי הנחו: **ולאיצטרך סיפא דקתני אין האיש נאמן בו'.** וא"ת ל"ל למדקדק מניפא מגופה הוה ליה לאקשווי היאך עד אחד נאמן לומר מתה אחותה משום גברא קאמי האי עד כדמשמע לינשא וא"ת מ"מ יכול לדקדק דע"כ לא מהימן עד אחד צמתייה אחותה שמתכס לניסה ואפילו שייך זה עיגונא דהא לא דייקא הכא כיון דליכא חומר בצופה ולפי מה שפירשתי לעיל (דף ע"א: ד"ה עד) דנשים מוגלות לקדקק ניהא: **לרבי עקיבא איצטרך.** לרבינן לא איצטרך אע"ג דהוי ממזר מדרבנן דפ"י לעיל (דף ע"א: ד"ה אצל): **לאיסור ברת התרת.** פרי"י דעד אחד נאמן לומר מת בעלה שמתייבם ולא אמר דלא דייקא משום דמרחמא ליה לאיסור לזו לא כ"ש דלא אמרינן משום דסניא ליה לא דייקא אבל מה שפירש צקונטרכ. לאיסור כרת מת בעל"ך דייקא משום דמרחמא ליה לאיסור לזו לא כ"ש דלא אמרינן משום דסניא ליה: **הכא דסניא ליה: היא עצמה תוביח.** דמרחמא ליה ואינה נאמנת לומר מת יבמי משום דסניא ליה: ואע"ג

חיישין אלקולא דזרעה דייקא ומונסבא קמ"ל אלקולא דידה חיישא אלקולא דזרעה לא חיישא בנה נאמנת אבל היכא דלא שמעו במיתת הבן והבעל לעולם אימא לך דלא מהימנא כלכי

(ל) למורה ל"ל אלא לאו כמד וטעמא דלמוי די מי ואמשהו וכו' ואלו ה"י לו ניכסא אחת כמאן.